

Till: Riksdagens kommunikationsutskott, liv@eduskunta.fi

Ärende: RP 15/2026 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om transportservice och till lagar som har samband med den

Skriftligt sakkunnigyttrande

FDUV tackar kommunikationsutskottet för möjligheten att lämna ett skriftligt sakkunnigyttrande. FDUV är en riksomfattande intresseorganisation för svenskspråkiga personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning och deras närstående. Förbundet representerar tio lokalföreningar samt riksföreningen för personer med intellektuell funktionsnedsättning Steg för Steg. FDUV har ca 2900 medlemmar, men betjänar närmare 5000 personer runt om i Svenskfinland.

Bakgrund och målgruppens användning av taxitjänster

För många svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning är färdtjänst beviljad enligt funktionshinderlagen den primära stödformen för att förflytta sig. Tillgång till mobilitet och stöd för förflyttning är också en rättighetsfråga enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD), särskilt artikel 20 om personlig rörlighet. Propositionen gäller inte direkt funktionshinderservice, men taxitjänster är i praktiken nödvändiga för många personer med intellektuell funktionsnedsättning för regelbundna transporter för dagverksamhet, arbete, studier, fritid och social delaktighet.

I vårt yttrande utgå vi från de utmaningar den kognitiva funktionsnedsättningen medför för vår målgrupp. Vi påpekar ändå att många personer med intellektuell funktionsnedsättning därtill också har fysiska funktionsnedsättningar. Detta innebär att chauffören behöver ha tillräckligt fysisk kondition för att kunna assistera passageraren in i och ut ur fordonet på ett tryggt sätt samt därtill kunnande om att hantera säkerhetsanordningar och hjälpmedel korrekt.

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

Praktiska utmaningar och behov av trygg service

Personer med intellektuell funktionsnedsättning (IF) kan ha svårigheter med att förstå och bearbeta information, planera och hantera förändringar samt kommunicera i synnerhet i pressade situationer, för en del kan inte tala alls. I samband med anlitande av taxitjänst kan detta innebära att personen behöver extra tydlighet kring vem som kommer, var upphämtning sker, när bilen anländer och hur resan går till. Det kan också vara svårt att bedöma risksituationer, säga ifrån vid otrygghet eller snabbt lösa problem om något avviker från överenskommelsen (t.ex. fel bil, ändrad rutt eller utebliven upphämtning).

För vissa kan hantering av betalning, kvitton eller digitala beställningar vara utmanande, liksom att orientera sig och säkerställa att man stiger av på rätt plats. Passageraren med intellektuell funktionsnedsättning kan inte förväntas kompensera för chaufförens bristande lokalkännedom, och tyvärr vet vi om situationer där chauffören åkt vilse vilket skapat oro för passageraren och hens anhöriga. Förseningar och utebliven service kan vidare leda till kostnader då personen missar vårdbesök mm. Otydliga prisupplägg och att prisinformation saknas eller inte följs är också problem som drabbar denna sårbara grupp.

Vi hänvisar också till Vammaisten naisten valtakunnallinen yhdistys - Rusetti ry:s kartläggning (02/2025) om vilka erfarenheter kvinnor med funktionsnedsättning har av färdtjänsten. Nästan alla som svarade på enkäten hade upplevt trakasserier och olämpligt beteende i färdtjänsten. Enligt uppgifter på [THL:s webbplats](#) uppskattats att kvinnor med intellektuell funktionsnedsättning löper en 4-10 gånger högre risk att utsättas för sexuellt våld. Vi vill särskilt understryka att många personer med intellektuell funktionsnedsättning kan ha bristfällig kunskap om rätten till personlig integritet och understryker att särskilt de med kommunikationssvårigheter kan ha svårt att berätta om de utsatts för sexuella trakasserier. Vi hänvisar till statens skyldighet att följa FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD), i detta fall särskilt artikel 16 om rätten att inte utsättas för utnyttjande, våld eller övergrepp, inklusive i situationer utanför hemmet.

Därför blir ett tryggt och respektfullt bemötande, förutsebar och pålitlig service, tillräcklig tid vid upphämtning och avstigning samt tydlig kommunikation - för vår målgrupp på svenska - avgörande för att personer med IF ska kunna använda transportservice självständigt.

Mot denna bakgrund välkomnar vi därför lagförslagets strävan att lyfta trygghet som en central punkt. Vi anser det motiverat att det vid bedömning av gott anseende som görs i samband med beviljande av trafiktillstånd beaktas också om tillståndshavaren har gjort sig skyldig till brott mot liv och hälsa samt sexualbrott.

Utbildning, kvalitet och upphandling

Vår uppfattning är att frivillighet för förarna att delta i utbildning inte fungerar. De som söker sig till utbildning är förare som redan anstränger sig för att garantera kvalitet i servicen och vill utveckla sitt kunnande ytterligare, medan de som mest skulle behöva utbildning inte utbildar sig. Detta ställer också producenter av taxitjänster i ojämlik ställning, särskilt eftersom vår uppfattning är att det främst är priset som avgör i upphandlingarna, på servicekvalitetens bekostnad.

Vi ser det därför som positivt att fullgörande av utbildning för taxiförare finns som villkor för att få körtillstånd för taxiförare. För att garantera att utbildningskravet verkligen leder till förbättrad situation för personer i sårbar ställning, med andra ord för att undgå att förare kan "köpa" intyg på avlagd utbildning genom anlitan av oseriösa utbildningsaktörer utan kunnande om gott bemötande, anser vi att myndigheterna behöver ge tydligare riktlinjer gällande innehåll i utbildningarna samt följa upp utbildningens kvalitet. Vi rekommenderar också starkt att utbildningsanordnarna uppmana anlita erfarenhetsexperter med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning i utbildningarna. Vi anser det är bra att rutinerna för att ta emot prov skärpts i propositionen och att eventuellt provfusk belagts med sanktioner.

Ett steg i rätt riktning, men behöver vidareutvecklas

Vår tolkning är att lagförslaget kommer att leda till förbättringar gällande de förare som i framtiden ämnar söka körtillstånd för taxiförare. Vi anser emellertid att lagförslaget bör utvecklas gällande kontroll av de förare och företagare som redan är verksamma i Finland. Efter taxireformen 2018 har antalet rådgivningskontakter gällande brister i taxitjänster ökat hos förbundet.

Vi föreslår därför att förare och företagare som fått tillstånd efter 1.7.2018 ska åläggas att styrka sin behörighet, kompetens och lämplighet under en övergångsperiod på till exempel 1-2 år, efter lagens ikraftträdande. Vidare anser vi att det krävs stärkt myndighetstillsyn över utbildning och prov, tydligare datakrav för kontroll samt åtgärder som stärker kundens, eller hans intressebevakares, möjlighet att kontrollera resans pris.

Enligt konsekvensbedömningen kan de föreslagna åtgärderna medföra i synnerhet för taxiföretag en större administrativ börda och större kostnader men ändå samtidigt förbättrar de taxibranschens tillförlitlighet och ökar kundernas säkerhet. Det är viktigt att lagändringarna inte leder till att tillgången till transporter försämras, särskilt under övergångsperioden. Bristande tillgång riskerar att leda till isolering och minskad delaktighet för målgruppen.

Språkliga rättigheter måste beaktas

För vår målgrupp är pålitlighet och trygghet mycket viktigt och ur detta perspektiv är målsättningarna i propositionen välkomna. Propositionen svarar enligt vår uppfattning emellertid inte på de utmaningar som redan i dag finns när det gäller brist på trygga taxitjänster i glesbygden, svårigheter att få tag på taxi vid behov samt taxitjänster på svenska för dem som behöver det. En ytterligare koncentrerings till stora företag i urbana områden torde dessutom ytterligare försämra små, lokala företags möjligheter att erbjuda taxitjänster.

Service på svenska i praktiken

Vi vill också understryka att rätten till service på svenska i praktiken ofta inte tryggas i taxitjänster. Enligt 17 § i Finlands grundlag ska vars och ens rätt att hos myndigheter använda finska eller svenska i egen sak tryggas genom lag, och språklagen (423/2003) har som syfte att trygga dessa språkliga rättigheter så att de förverkligas i praktiken utan att individen särskilt behöver begära det. När taxitjänster ingår i en servicekedja där en myndighet (t.ex. kommun, välfärdsområde eller statlig myndighet) ordnar, upphandlar eller annars ansvarar för tjänsten, måste de språkliga rättigheterna säkerställas även i de praktiska beställnings-, kör- och felsituationerna, särskilt för dem som inte behärskar något annat språk. För vår målgrupp innebär bristande tillgänglighet till trygga taxitjänster på svenska en konkret tillgänglighetsbrist som kan äventyra tryggheten och i praktiken hindra självständig användning av transportservice.

Sammanfattning

Vi anser att lagförslaget är ett steg i rätt riktning och stöder:

- att trygghet lyfts som en central punkt
- att det vid bedömning av gott anseende som görs i samband med beviljande av trafiktillstånd beaktas också om tillståndshavaren har gjort sig skyldig till brott mot liv och hälsa samt sexualbrott.
- att fullgörande av utbildning för taxiförare finns som villkor för att få körtillstånd för taxiförare.

Vi anser att propositionen behöver kompletteras gällande följande:

- Inför en övergångsbestämmelse som förpliktar förare och företagare som fått tillstånd efter 1.7.2018 att inom en övergångsperiod (t.ex. 1-2 år från ikraftträdandet) styrka behörighet, kompetens och lämplighet.
- Stärk myndighetstillsynen över utbildning och prov. FDUV rekommenderar att utbildningsanordnare anlitar erfarenhetsexperter med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning.
- Säkerställ tillförlitlig prisbildning och prisinformation i praktiken: kraven ska innebära att passageraren (eller intressebevakaren) kan kontrollera priset på

förhand och verifiera det i efterhand, och att grunderna för priset inte ändras under resan.

- Säkerställ att lagändringar och övergångsperioder inte försämrar tillgången till transporter, för att motverka isolering och minskad delaktighet.
- Trygga språkliga rättigheter i praktiken: möjlighet att beställa och använda taxitjänster på svenska.

Tilläggsuppgifter:

Annette Tallberg-Hahtela

Verksamhetsledare

040 848 93 00

annette.tallberg-hahtela@fduv.fi